Cemaat namazını tamamlama

Abdülkadir Eken: “Öğle namazının son rekâtına yetişen kimse namazını nasıl tamamlar. Detaylı bir şekilde açıklar mısınız?”

Cemaatle namazda imama sonradan yetişen ve namazın bir veya birkaç rek’âtini imamla kılmayan birisi, kılmadığı kaç rek’ât varsa hepsini, imam selâm verdikten sonra sıra ile ve tek tek kazâ yapar. Kazâ yapmaktan kastımız, kılınmayan rek’âtlerde ne varsa, artırmaksızın ve eksiltmeksizin kendisinin de okuyarak namazını tamamlamasıdır. Yani imamın seslice veya gizlice okuduğu Fâtihâ ve zamm-ı sûreyi kendisi sessizce okur. Ve namazını tamamlar. Böylece cemaatle namazın küllî mertebede sevabına inşaallah nail olur. Nitekim cemaatle namazda bir hac sevabının küllî mânâsı mevcuttur. 1 Bunu kaçırmamak lâzımdır.

İmama herhangi bir rek’âtin en geç rükûunda--imam rükûdan doğrulmadan—yetişen kimse o rek’âti imamla birlikte kılmış sayılır. İmam selâm verinceye kadar imama uyar. İmam selâm verince, kendisi selâm vermez, ayağa kalkar ve kılmadığı rek’âtleri sıra ile kılar.

Bunu sabah namazından başlayarak misallerle açıklayalım:

* Sabah namazının farzının ikinci rek’âtinde imama uyan bir kimse, imamla berâber son oturuşta yalnız “Et-Tahıyyâtü” duâsını okur, bekler. İmam selâm verince kendisi ayağa kalkar ve kılmamış olduğu birinci rek’âti kılar. Bu durumda birinci rek’âtte ne okuması gerekiyor idiyse okur. Çünkü kıldığı bu rek’ât kazâdır. Yani “Sübhâneke”yi okur, ardından “Eûzü ve Besmele” çeker, ardından Fâtihâ Sûresini ve zamm-ı sûreyi okur. Rükû ve secdelerle birlikte son oturuşunu yapar, “et-Tahıyyâtü’yü, Salâvatları ve Rabbenâ” duâlarını okur ve selâm verir.

* Akşam namazının son rek’âtinde imama uyan bir kimse; “Sübhâneke”yi okur ve o rek’âti imamla birlikte kılar ve teşehhüde oturur. İmam selâm verince kalkar ve kılmadığı ilk iki rek’âti sıra ile kılar. Kıldığı bu iki rek’ât kazâ olduğundan; her rek’âtte ne okuması gerekiyorsa okur. Meselâ birinci rek’âtte okuması gereken Sübhâneke’yi, Eûzü ve Besmele’yi, Fâtihâ Sûresini ve zamm-ı sûreyi okur, rükû ve secde yapar, ilk oturuşunu yapar. Bu onun ilk oturuşu olduğundan sadece “et-Tahıyyâtü”yü okur ve ikinci rek’âte kalkar. Burada Besmele çeker, Fâtihâ Sûresini ve zamm-ı sûreyi okur. Ardından rükû ve secde yapar, son oturuşunu yapar. Son oturuşta okuması gereken “et-Tahıyyâtü’yü, Salâvatları ve Rabbenâ” duâlarını okur ve selâm verir.

* Dört rek’âtli namazın ikinci rek’âtinde imama uyan kimse, imam selâm verdikten sonra kalkar ve kılmadığı birinci rek’âtin kazâsını yapar. Bu esnada birinci rek’âtte ne okuması gerekiyor idiyse hepsini sıra ile okur.
* Dört rek’âtli bir namazın üçüncü rek’âtinde imama uyan bir kimse, son iki rek’âti imamla kılmış olmaktadır. Teşehhütten sonra imam selâm verince kalkar ve sıra ile ilk iki rek’âtin kazâsını arada oturmaksızın peş peşe yapar. Bu esnada okuması gereken duâ ve sûreleri okur.
* Dört rek’âtli bir namazın (meselâ sorduğunuz gibi öğle namazının) dördüncü rek’âtinde imama uyan bir kimse imam selâm verince kalkar, birinci rek’âti, okuması gereken duâ ve sûreleri okuyarak kılar, rükû ve secdeyi yapar ve sonra oturur. Bu onun ilk oturuşudur ve bu oturuşta yalnız “et-Tahıyyâtü”yü okur. Ardından hemen kalkar, ikinci ve üçüncü rek’âtleri peş peşe, arada oturuş yapmaksızın kılar. Bu rek’âtlerde okuması gereken duâ ve sûreleri okur.
Rek’âtlerin sıra numaralarını kendisi yeniden koyar ve teşehhüde buna göre oturur. Meselâ, imamla kıldığı son rek’âti kendisi-–o rek’âtte yetiştiğinden—birinci rek’ât olarak sayar; imamdan sonra kendisi, kendisine göre ikinci rek’âti kılınca teşehhüde oturur. İmamla birlikte zorunlu olarak teşehhüde oturmuş olmasını nazara almaz.
* Bayram namazının birinci rek’âtinin rükûunda imama yetişen kimse, rükûda imama kavuşacağını tahmin ederse, hem iftitah tekbîrini, hem de Bayram tekbirlerini ayakta olarak alır ve sonra rükûa varır. İmama rükûda yetişemeyeceğinden korkarsa iftitah tekbirinden sonra rükûa varır, Bayram tekbirlerini ellerini kaldırmaksızın rükûda alır.
* Bayram namazının ikinci rek’âtinde imama yetişen kimse, imam selâm verdikten sonra kalkar, birinci rek’âti ziyâde tekbîrleri ile birlikte kıraatli olarak, yani okuması gereken Fâtiha ve zamm-ı sûreyi okuyarak kazâ eder.
* Cenâze namazı başladıktan sonra gelip imama uyan kimse, hemen tekbir alır. Noksan kalan tekbirlerini de duâ okumaksızın peş peşe alır. Eğer dördüncü tekbirden sonra imama uymuşsa, imam selâm verdikten sonra diğer üç tekbiri kendisi kazâ eder.
* Teravih namazı kılınırken cemaate yetişen kimse, önce Yatsı namazının farzını kendisi kılar. Daha sonra teravih namazı için imama uyar.
Cemaatten sonraki kazâ rek’âtlerini kılan kimse, bu rek’âtlerde artık başkasına uymaz. Başkası da kendisine uymaz.
Cemaate sonradan yetişen kimse, imam açıktan okumaya başlamışsa Sübhâneke’yi okumaz, imamı dinler. Sübhâneke’yi imamın kıraatinin âyet aralarında imam okuma yapmazken okur. İmam gizli okuyorsa Sübhâneke’yi okur.

DUÂ

Allah’ım! Namazlarımızı kabul buyur! Hatâlarımızdan ve yanılmalarımızdan dolayı bizi sorguya çekme! Kalplerimizi iman ve Kur’ân nûruyla nûrlandır! Bizi Sana muhtaç olma şuuruyla zenginleştir! Sana ihtiyaç duymama yoksulluğuna düşürme! Bizi yalnız Sana tevekkül ve secde edenlerden eyle! Bizi nefsimizin eline bırakma! Âmîn!

Dipnot:

1- Sözler, s. 183.